

Als de schatkist maar gevuld raakt

Opnieuw is een stukje rechtsbescherming tegen overheidshandelen afgebroken. Het is belangrijker om de schatkist te vullen dan de rechtsstaat een dienst te bewijzen, lijkt onze minister te denken.

Opinie

Tjalling van der Goot

Afgelopen week kopte mijn collega Jan Boksem in een opiniestuk op de website van ons kantoor treffend 'Wetgever denkt niet aan belang van het kind maar slechts aan eigen portemonnee'.

Hij uit in het artikel ferme kritiek op een - geruisloos - aangenomen wet die de ambtshalve (en dus kosteloze) toevoeging van een raadsman aan een minderjarige verdachte feitelijk alleen nog van toepassing verklaart op strafzaken die door de kinderrechter worden behandeld. In vrijwel alle zaken die het Openbaar Ministerie zelf afdoet, staat de raadsman voortaan buitenspel en wordt de jeugdige verdachte aan zijn lot overgelaten. Bescherming van kwetsbare verdachten wordt ondergeschikt gemaakt aan de schatkist. Want het niet toevoegen van advocaten aan verdachten levert natuurlijk geld op.

Minister Van der Steur van Veiligheid en Justitie heeft het dus weer voor elkaar. Opnieuw is een stukje rechtsbescherming tegen overheidshandelen afgebroken. Eerder verdedigde hij - bijvoorbeeld - het voornemen om gedetineerden mee te laten betalen aan hun eigen detentie. Inmiddels is er een ander wetsvoorstel gereed om aangenomen te worden om veroordeelden een (forse) bijdrage op te leggen ten behoeve van de kosten van het strafproces en slachtofferzorg, ook als er geen slachtoffers zijn gemaakt.

Daarnaast ligt er een voorstel om de mogelijkheid voor voorlopige hechtenis uit te breiden indien een verdachte is veroordeeld tot een gevangenisstraf van ten minste een jaar; het belang van een hoger beroep zal dan zeer beperkt zijn omdat het proces in hoger beroep dan niet in vrijheid wordt afgewacht, ook niet als de verdachte in beroep wordt vrijgesproken of een aanzienlijk lagere straf opgelegd krijgt. Voor de rechtsstaat zijn dit ongewenste, zelfs zorgelijke ontwikkelingen.

Recent is weer gedebatteerd over wetsvoorstellen. Een hiervan betrof de vaststelling van de vergoeding die advocaten ontvangen voor het bijwonen van een politieverhoor. Sinds dit

jaar is er namelijk een door de Hoge Raad geïntroduceerd recht voor verdachten om zich ook tijdens het verhoor te laten bijstaan door een raadsman. Verdachten die vastzitten of minvermogen zijn, hebben de mogelijkheid zich te laten bijstaan op basis van gefinancierde rechtshulp. De staat vergoedt de kosten, de verdachte hoeft niets te betalen.

Op de hoogte van de vergoeding is al veel kritiek geuit. Kort gezegd krijgt de raadsman een vaste forfaitaire vergoeding (150 tot maximaal 300 euro), ongeacht de duur van de verhoren. Indien in een zware zaak een verdachte gedurende zes dagen tientallen keren wordt gehoord, blijft de vergoeding dus 300 euro. Er is in Nederland geen advocaat te vinden die dergelijke bijstand op een bedrijfs-economisch verantwoorde wijze kan organiseren voor dit geld.

En toch zijn er nog steeds betrokken advocaten die verdachten bijstaan, ook tijdens de verhoren. Die in financiële zin risico's lopen door zoveel tijd voor zo weinig geld te steken in een zaak. Die met een sociaal hart rechtsbijstand verlenen. De sociale advocatuur in optima forma! Maar dat kan zo niet doorgaan.

Ondernemers

Advocaten zijn - anders dan officieren van justitie, rechters en een minister van Veiligheid en Justitie - ondernemers die geld moeten verdienen om hun maandelijkse lasten te betalen. Dat houdt in dat ook een advocaat op zijn centen moet letten en niet onbeperkt en onverantwoord risico's kan lopen.

Dat minister Van der Steur weinig op heeft met deze nek uitstekende categorie advocaten is evident. Zelf is hij tot zo'n tien jaar geleden advocaat geweest op een groot commercieel kantoor. Een kantoor dat - eufemistisch uitgedrukt - niet bekend staat om de sociale uitstraling en de gedreven uitoefening van gefinancierde rechtsbijstand. Deze ex-advocaat is nu wel de bewindspersoon die forse maatregelen neemt op het gebied van gefinancierde rechtshulp. Is hij daarvoor dan wel de juiste man?

In het plenaire debat in de Eerste Kamer van 15 november jongstleden laat de minister zijn ware gezicht zien. Ik heb zijn soms tenenkrommende uitlatingen in de media ner-

Minderjarigen krijgen straks pas ambtshalve een advocaat als het OM een taakstraf van 32 uur wil opleggen. Die grens lag altijd bij twintig uur. Foto: ANP

gens terug gelezen. Vandaar dat ik dit hier alsnog doe. Zijn houding en attitude doet volstrekt tekort aan het nobele, vaak letterlijk pro Deo, werk van de sociale advocatuur.

Zo vroeg SP-senator mevrouw Wezel naar de achterliggende gedachte om minderjarigen straks pas een advocaat ambtshalve toe te voegen als het OM een taakstraf van 32 uur - in plaats van nu 20 uur - wil opleggen. Zij benadrukte terecht de kwetsbaarheid van de jeugdige verdachte. „Het

de minister antwoordt: „Laten we nou heel reëel zijn. In heel veel gevallen, de overgrote meerderheid, is zo'n raadsman helemaal niet nodig." Met een dergelijke dooddoener wordt de bijstand van advocaten aan minderjarigen belachelijk gemaakt. Bovendien staat de opmerking van de minister haaks op de ervaringen uit de praktijk waarin niet zelden taakstraffen worden voorgesteld in niet-bewijsbare zaken of taakstraffen van een te grote omvang.

In datzelfde debat in de Eerste Kamer onstpon zich een discussie over de hoogte van de vergoeding van advocaten die op basis van gesubsidieerde rechtshulp bijstand verlenen tijdens een politieverhoor. Eerste Kamerlid voor GroenLinks mevrouw Strik vroeg zich af op welke wijze de minister kon onderzoeken „hoeveel uren de raadsman aan verhoren moet deelnemen om te kunnen beoordelen of de bekostiging voldoende is, als de raadslieden op dit moment misschien beperkt worden in hun deelname omdat ze te weinig vergoed krijgen.”

De minister antwoordt dat „er inderdaad gemiddeld genomen nette vergoedingen liggen. (...) Het is dus geen zorg. (...) Er is gewoon geen probleem." Met dergelijke opmerkingen bewijst hij onkundig te zijn van de vele acties, stakingen en gerechtelijke procedures van advocaten in 2016 over de zorgen over de vergoedingen. Kennelijk heeft hij voor deze zorgen geen oog of is hij voor tegengelingen uit het veld horende doof.

Het vergoedingensysteem blijft de minister „monitoren". De vraag van een Kamerlid of de minister hiermee advocaten aanspoort om uren te gaan schrijven (terwijl dat niet nodig is in

een systeem met vaste forfaitaire vergoedingen) doet hij af met een grap. „Kent u het mopje van de advocaat aan de hemelpoort, voorzitter? Petrus zegt tegen de advocaat: 'U bent 65 en u bent om die reden overleden'. De advocaat zegt: 'Ik ben helemaal geen 65, ik ben 35'. 'O', zegt Petrus, 'dan hebben we waarschijnlijk uw uren bij elkaar opgeteld'."'

Ik zal de eerste zijn die erkent dat met humor zaken kunnen worden gerelativeerd en dat daarmee heikele punten kunnen worden omzeild. Maar met de aard van de humor van de minister heb ik grote moeite, omdat deze blijk geeft van miskenning - wellicht zelf minachting - voor het werk van de sociale advocaten.

Schrijnend

Op één punt is de minister eerlijk in het debat. „Ik heb in de Tweede Kamer al gezegd dat mijn eigen ervaring, een heel beperkte strafrechtveraring als advocaat, was." In *der Beschränkung* zegt sich erst der Meister, zei Goethe al. In de beperking toont zich pas de meester. Voor onze minister lijkt zijn beperking eerder een handicap. Het is schrijnend voor sociaal bewogen advocaten en voor hun cliënten om te zien dat ondanks enkele kritische senatoren de wet zonder stemming is aangenomen.

Het is belangrijker om de schatkist te vullen dan de rechtsstaat een dienst te bewijzen, zal minister Van der Steur hebben gedacht. U zult begrijpen dat ik het hartgrondig met hem oneens ben.

Tjalling van der Goot is advocaat bij Anker & Anker Strafrechtadvocaten

Er zijn nog steeds betrokken advocaten die financiële risico's lopen door veel tijd voor weinig geld te steken in een zaak

gaat hier om minderjarigen die uren alleen in een politiecel hebben gezet en die in de opening van de celdeur de vraag te horen krijgen of zij akkoord gaan met een taakstraf van bijvoorbeeld 32 uur ter voorkoming van verdere strafvervolgung. Ze zijn moe en willen graag naar huis. (...) De minderjarigen kunnen niet inzien wat de gevolgen zijn van hun instemming en kunnen zonder het dossier te hebben gezien ook niet inschatten of er voldoende bewijs in het dossier aanwezig is."